

ת"פ 8540/03/12 - אלברט אסרף נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"פ 8540-03-12 אסרף נ' מדינת
ישראל

28.5.2014

לפני השופט יצחק כהן

אלברט אסרף

המבקש

נגד

מדינת ישראל

ע"י ב"כ עוה"ד ענבל ברנזון ואפרת ברזני (פמח"פ) המשיבה

החלטה

א. ההליך

1. לפני בקשה לחייב את המדינה לשלם למבקש הוצאות ההגנה שנגרמו לו, על פי סעיף 80 (א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן - "חוק העונשין"), ותקנות סדר הדין הפלילי (פיצויים בשל מאסר או מעצר), תשמ"ב - 1982 (להלן - "התקנות").

ב. הרקע

2. המבקש, נהג מונית במקצועו, נעצר בתאריך 13.2.12 כחשוד בהשתייכותו לרשת שייבאה סמים מסוכנים מסוג קוקאין למדינת ישראל, והפצתם. בתום החקירה הוגש נגד המבקש כתב אישום, ובו יוחסו למבקש העבירות הבאות:

(א) קשירת קשר לבצע פשע, עבירה לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין, תשל"ז - 1977.

(ב) יצוא, יבוא, מסחר והספקה של סם מסוכן, עבירה לפי סעיף 13 וסעיף 19א לפקודת הסמים

עמוד 1

המסוכנים (נוסח חדש), תשל"ג - 1973.

(ג) החזקה ושימוש בסם מסוכן, עבירה לפי סעיף 7(א) + 7(ג) לפק הסמים.

(ד) יצור, הכנה והפקה, עבירה לפי סעיף 6 לפקודת הסמים.

3. המבקש היה נתון במעצר מלא 13.2.12 ועד ליום 17.5.12. לאחר מכן שוחרר הנאשם ל"מעצר בית" מלא, ובהמשך הותר לו לצאת ממעצר הבית, בכפוף להגבלות שונות שהוטלו עליו.

4. בהכרעת הדין, שניתנה בתאריך 21.10.13, המבקש זוכה מהעבירות שיוחסו לו. בעיקרם של דברים התקבלה גרסת הנאשם, כי לא היה מעורב ברשת, שעסקה ביבוא והפצת הסמים המסוכנים, גם אם שימש במשך מספר חודשים כנהג מונית שהסיע את מי ששימש כמנהל הרשת, אדם בשם גור, וביצע שירותים שונים עבורו.

ג. תמצית טענות המבקש

5. המבקש טוען, כי כתב האישום הוגש נגדו בלא שהיה יסוד לאשמה (וראו סעיף 80(א) לחוק העונשין), ולחילופין, קיימות נסיבות אחרות המצדיקות פסיקת הוצאות הגנה (וראו סעיף 80(א) לחוק העונשין).

המבקש סומך טענותיו על פסק הדין שניתן בע"פ ע"פ 1109/09 סמי שיבלי נ' מדינת ישראל (פורסם במאגר "נבו" - 2010), ולטענתו, כתב האישום נגדו הוגש בעקבות פרשנות מוטעית שהמאשימה נתנה לקלטות ולהאזנות הסתר שבוצעו, על בסיס הודעה שנגבתה שלא כדין ועל התנהגות הנאשם בחקירה.

6. המבקש מפנה אל הנחית היועץ המשפטי לממשלה בעניין "שימוע וטיעון לפני הגשת כתב אישום" (הנחייה 51.015), ומלין על כך שהמאשימה לא בדקה בצורה אובייקטיבית את התיק, ובכך נגרם לו נזק רב. אם הייתה עושה כך, הייתה מגיעה לכלל מסקנה, שאין כל סיבה להגשת כתב אישום נגד המבקש. המבקש מדגיש, כי העובדה שזוכה זיכוי מוחלט ולא זיכוי מחמת הספק, היא כשלעצמה מקימה זכות לפיצוי, והנסיבות הנוספות המצדיקות תשלום הוצאות נובעות מתקופת מעצרו, העובדה שלא עבד במשך עשרה חודשים והקלון החברתי שדבק בו.

המבקש טוען, כי לצורך קביעת הפיצוי יש לפנות לתקנה 8(א) לתקנות. בחישוב לפי השכר הממוצע במשק ו- 94 ימי מעצר, טוען המבקש כי הוא זכאי לפיצוי בסכום של 34,174 ₪, ובנוסף לכך זכאי הוא

להחזר הוצאות נסיעה לדיונים בבית המשפט, ופיצוי עבור היעדר הכנסה. כמו כן טוען המבקש, כי יש לחשב את הוצאות הגנתו לפי תקנות 9(א) ו-9(ב) לתקנות.

ד. תמצית טענות המשיבה

7. לעומת טענות המבקש, טוענת באת כוח המשיבה, כי הזכות שנקבעה בסעיף 80 לחוק העונשין אינה זכות מוחלטת, והיא עניין הנתון לשיקול דעת בית המשפט. לטענת באת כוח המשיבה, בין היתר, על בית המשפט להביא בחשבון שיקולים תקציביים והרצון שלא לרפות את ידי התביעה, הפועלת, לאור האינטרס הציבורי, להעמיד עבריינים לדין ולאכוף את שלטון החוק. לטענת באת כוח המשיבה, הנטל להוכחת קיום כל אחת משתי העילות המצדיקות פיצוי והחזר הוצאות הגנה למי שזוכה בדין, רובץ על המבקש, ולדעת באת כוח המשיבה, למבקש לא קמה עילה העשויה לזכות אותו בפיצוי על פי אחת מהחלופות הקבועות בסעיף 80(א) לחוק העונשין.

לטענת באת כוח המאשימה, אין בסיס לטענת המבקש, כי "לא היה יסוד לאשמה". טענה כי לא היה יסוד לאשמה ניתן לטעון, לדעת באת כוח המאשימה, רק במקרה שמלכתחילה לא היה מקום להעמיד את הנאשם לדין, או כאשר העובדות שנטענו לא מהוות עבירה מבחינה משפטית או ברור מראש כי לא ניתן להרשיע על סמך חומר הראיות שהיה בידי התביעה. באת כוח המשיבה טוענת, כי הגם שהנאשם זוכה בסופו של דבר, אין לומר על מקרה זה, ש"תובע סביר" לא היה מגיש כתב אישום.

עוד מוסיפה באת כוח המשיבה וטוענת, שאין מדובר במקרה בו נוהל הליך סרק או שלא היה יסוד להאשמת המבקש. המשיבה מפנה לסיום פרשת התביעה, בה בית המשפט דחה בהחלטה מנומקת את טענת ההגנה שאין להשיב לאשמה. יתרה מכך, באת כוח המשיבה מציינת, שחומר הראיות בתיק נבחן על ידי שופט נוסף, הוא כב' השופט שפירא, שדן בבקשת המשיבה להארכת מעצרו של המבקש, ואף הוא לא סבר שלא קיימת תשתית ראייתית להגשת כתב אישום. לטענת באת כוח המשיבה, כב' השופט שפירא ציין, כי יש בסיס לכאורה לכך שהמבקש סייע למעשיו של גור, הן לאור מעשיו והן מבחינת היסוד הנפשי.

8. בהתייחס לטענת המבקש, כי קיימות נסיבות אחרות המצדיקות פסיקת הוצאות, טענה באת כוח המשיבה, כי מפסקי הדין שניתנו עולה, שקיימות שלוש קבוצות של שיקולים, הרלוונטיים לעילה זו, והם: (1) נסיבות הנוגעות להליך המשפטי; (2) תוצאת ההליך; (3) נסיבות הנוגעות לנאשם באופן אישי.

גם אם מתמלאים התנאים המצדיקים פסיקת הוצאות ופיצוי לנאשם שזוכה, עדיין מוטל על המבקש להצביע על קשר סיבתי בין הנזק, כלומר מעצר השווא והוצאות ההגנה, לבין ההליך המשפטי שבגין ניהולו יפסק פיצוי, ומבחן הקשר הסיבתי יהיה כשם שנבחנת כל תביעה נזיקית, תוך התאמה לניהול ההליך הפלילי. לטענת המשיבה, ניהול משפט ומעצר כל אדם טומן בחובו נזקים אישיים וכלכליים לא מבוטלים,

אך יש להביא ראיות להוכחתם, והמבקש לא הוכיח את נזקיו הכלכליים שנגרמו לפרנסתו, מרבית תקופת המעצר התאפשר למבקש לעבוד ולא המציא ראיות כי נגרם לו סבל חריג או עינוי דין חמור.

9. באת כוח המשיבה סבורה אפוא, שאין מקום להיעתר לבקשת המבקש, ולחילופין סבורה היא, שאם יש מקום להיעתר לבקשתו, הרי יש לפסוק לו סכומים נמוכים מהתקרות הקבועות בתקנות. בכל מקרה, אין לפסוק למבקש הסכומים המבוקשים על ידו, שכן אלה עולים על התקרות הקבועות בתקנות.

ה. דין

10. על פי סעיף 80(א) לחוק העונשין, בית המשפט מוסמך לפסוק הוצאות הגנתו של נאשם באחד משתי העילות הבאות:

(א) כאשר בית המשפט מצא שלא היה יסוד לאשמה.

(ב) בהתקיים "נסיבות אחרות המצדיקות זאת".

11. בהתייחס לעילה הראשונה, המבחן הוא מבחן "התובע הסביר", ויש לבחון את השאלה, האם לאחר הערכת חומר הראיות, התובע הסביר היה מגיע למסקנה שקיים סיכוי סביר להרשעת הנאשם בעבירות המיוחסות לו בכתב האישום. בהפעלת עילה זו, יש להוכיח שכתב האישום הוגש ללא כל בסיס, בחוסר תום לב או ברשלנות חמורה, שלא לדבר על זדון (וראו: ע"פ 5097/10 **בוגנים נ' מדינת ישראל** (פורסם במאגר "נבו" - 15.1.2013); ע"פ 1442/12 **פלוני נ' מדינת ישראל** (פורסם במאגר נבו - 26.2.2013).

הנני סבור, כי במקרה שלפני אין מקום לקבוע, שכתב האישום הוגש בלא שהיה בסיס לאשמה. מתוקף עבודתו, הנאשם היה צמוד ללקוחו גור, וביצע עבורו שירותים רבים, ולעיתים אף דיבר עמו ב"קודים" שונים, שבהחלט יכולים היו לעורר אצל תובע סביר את החשד, שהוא מעורב ברשת יבוא הסמים המסוכנים.

12. ואולם, הנני סבור שקיימות "נסיבות אחרות המצדיקות" פסיקת הוצאות ההגנה למבקש. כאמור, גור, שניהל את הרשת, היה לקוח קבוע של הנאשם, והנאשם ביצע עבורו שליחויות שונות בתוקף היותו נהג מונית. ברור הדבר, שכאשר נהג רכב ציבורי מסיע עבריין, אין לראותו כשותף של אותו עבריין או כמסייע לו במובן הפלילי, וכדי לקשור את הנהג עם העבריין בקשר כלשהו, יש צורך בראיות חזקות, המוכיחות שבמערכת היחסים בין השניים, יש יותר מאשר יחסי "נהג - לקוח".

בעניין זה, הראיות העיקריות שהיו בידיה של המשיבה הן האזנות סתר שנעשו, ולדעתי, ההקלטות שנעשו יכולות היו להתפרש בכמה מובנים. לכך יש להוסיף, שהמבקש עצמו מודר מפעילות הרשת, וכאשר הסיע את לקוחותיו לעיר אום אל-פאחם, שם פעלה המעבדה ששימשה את הרשת, דרשו ממנו לקוחותיו להמתין להם בתחנת הדלק שבכניסה לעיר, ולא להכניסם אל תוך העיר פנימה.

13. כאשר תובע מגיש כתב אישום נגד אדם, במיוחד בעבירות חמורות שהעונש הקצוב לצדן הוא עונש חמור, מהלך חייו של הנאשם עלול להשתנות מן הקצה לקצה. הוא עלול למצוא את עצמו במצב בו חירותו נשללה, באופן מלא או חלקי, הוא נאלץ לנהל הליכים משפטיים, שבוודאי גורמים לו למתח נפשי כבד, ובנוסף לאלה, אם בוחר הוא להיות מיוצג על ידי סגור פרטי, הוא צפוי לשלם סכומי כסף נכבדים כשכר טרחה לסגורו.

הפסיקה קבעה, כי יש להיזהר שלא לרפות את ידיה של התביעה, אך מאידך יש לזכור, שבסופו של דבר, פעולת התביעה, הנעשית בשם האינטרס הציבורי, גורמת לנאשם להוציא ממון רב מכיסו הפרטי. אם זכה הנאשם בדין וזוכה מהאשמה שיוחסה לו, ראוי שהאינטרס הציבורי יירתם לעזרתו, ויסייע לו במימון הוצאות ההגנה שנגרמו לו.

14. התקנות קבעו תקרות שונות לסכומי הוצאות ההגנה שניתן לפסוק לנאשם שזוכה, ונראה הדבר, שהמחוקק, בתקרות שקבע, כבר איזן בין האינטרס הציבורי לאינטרס הפרטי. בע"פ 1442/12 הנ"ל, נקבעו מבחנים שונים שעל בית המשפט לבחון, והם: האופן בו התנהלו הליכי המשפט; אופי וטיב הזיכוי; נסיבותיו האישיות של הנאשם, החיצוניות למשפט. לצד מבחנים אלה התפתחו מבחני משנה, והם: התנהגות הנאשם במהלך המשפט והחקירה, סוג העבירה והעונש שהנאשם היה צפוי לקבל אילו הורשע.

בנסיבות המקרה שלפני, יש לדעתי מקום לפסוק לנאשם הוצאות הגנתו, על פי הקבוע בתקנות. הנאשם, שהיה צפוי לעונש כבד אילו הורשע, ניהל הגנתו כראוי, מסר גרסתו עוד בחקירה ולאחר מכן העיד במשפט, ובסופו של דבר, נגרם לו חסרון כיס גדול מאוד.

ו. חישוב

15. לאחר ששקלתי טענות הצדדים, ועל בסיס הסכומים שנקבעו בתקנות, חישוב הסכום המגיע למבקש יהיה כמפורט להלן:

(א) 4 דיונים בהליכי מעצר "ימים" בבית משפט השלום באשקלון ₪ 2,752

(X 688 4)

₪ 4,587 (ב) הכנת התיק ושיבה ראשונה בבית המשפט המחוזי

₪ X 1,376) 13,760 10) (ג) 10 דיונים בבקשת מעצר בבית המשפט המחוזי

₪ X 1,376) 24,768 18) (ד) 18 דיונים בתיק העיקרי

₪ 45,867

₪ 8,256 מע"מ (18%)

₪ 54,123 (ה) סה"כ שכ"ט ומע"מ בהליכים שהתקיימו

₪ X 358.20) 33,671 94) (ו) פיצוי עבור 94 ימי מעצר

₪ X 200) 4,200 21) (ז) החזר הוצאות נסיעות ל- 21 דיונים

₪ 91,994

סה"כ

ז. סוף דבר

16. הנני מחייב את המשיבה (מדינת ישראל) לשלם למבקש, הוצאות הגנתו ופיצוי עבור מעצרו, בסכום כולל של 92,000 (תשעים ושניים אלף) ₪.

סכום זה ישולם למבקש בתוך 30 ימים, שאם לא כן ישא הפרשי הצמדה וריבית, לפי חוק פסיקת ריבית והצמדה, תשכ"א - 1961, החל מהיום ועד לתשלום בפועל.

**ניתנה היום, כ"ח אייר
תשע"ד, 28 מאי
2014, בהעדר הצדדים.**

י' כהן, שופט
סגן נשיא